

Development of teachers' professional engagement scale: A study on validity and reliability

Öğretmenlik mesleğine adanmışlık ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması¹

İshak Kozikoğlu²
Nuray Senemoğlu³

Abstract

The aim of this study is to develop a scale to determine professional engagement of the teachers. The study was conducted with 329 novice teachers. Research data was obtained from five point Likert type scale with 26 items. As a result of Exploratory Factor Analysis (EFA), it was found that the scale has three factors with 20 items and explains 58.278% of the total variance. Cronbach Alpha values aimed at determining reliability of the scale was found as 0.92 for the first factor, 0.86 for second factor, 0.70 for third factor and 0.90 for total scale. It was concluded that the scale is a valid and reliable tool for determining professional engagement of the teachers.

Keywords: Teachers; professional engagement; scale development; validity; reliability.

[\(Extended English summary is at the end of this document\)](#)

Özet

Bu çalışmanın amacı, öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanmışlıklarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirmektir. Araştırma, 329 aday öğretmenle yürütülmüştür. Araştırmanın verileri, 26 maddelik beşli Likert tipi ölçekten elde edilmiştir. Yapılan Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) sonucunda, ölçeğin 20 maddelik üç faktörlü (boyut) bir yapıya sahip olduğu ve toplam varyansın %58.278'ini açıkladığı ortaya çıkmıştır. Ölçeğin güvenirliğini belirlemek amacıyla hesaplanan Cronbach Alpha değerleri; birinci faktör için 0.92, ikinci faktör için 0.86, üçüncü faktör için 0.70, toplam ölçek için ise 0.90 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin, öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanmışlıklarını belirlemek için geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler: Öğretmenler; öğretmenlik mesleğine adanmışlık; ölçek geliştirme; geçerlik; güvenirlik.

¹ Bu çalışma, ilk yazarın "Öğretimin ilk yılı: Mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin karşılaştıkları güçlükler, hizmet öncesi eğitim yeterlikleri ve mesleğe adanmışlıkları" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

² Dr. Öğr. Üyesi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, ishakkozikoğlu@hotmail.com

³ Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, profdrnuray@gmail.com

Giriş

Günümüzde eğitim istendik yönde davranış değiştirme süreci olarak tanımlanmaktadır. İstendik yönde davranış değişikliğini meydana getirmek, önemli ölçüde öğretme-öğrenme etkinliklerinin niteliğine bağlıdır. Öğretim hizmetinin niteliğinin artırılmasında öğretmen önemli bir rol üstlenmektedir ve öğretimin niteliğini büyük ölçüde öğretmen davranışları belirlemektedir (Senemoğlu, 1984). Yüzyıllardır öğretmenin kim olduğuna, hangi özelliklere sahip olması gerektiğine, öğretmenin nasıl yetiştirilmesi gerektiğine ilişkin sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır ve bunu ortaya koymak amacıyla yurtiçi ve yurtdışı alanyazında binlerce çalışmaya ulaşmak mümkündür (Senemoğlu, 2001).

Yüksek nitelikli öğretmenler ve öğretmen eğitimi programlarına sahip olmak için dünya genelinde birçok ülke, hizmet öncesinde öğretmenlere kazandırılması beklenen kendi öğretmen standartlarını oluşturmaktadır (Köksal ve Convery, 2013). Bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de öğretmenlerin sahip olması gereken özellikler ve yeterlikler sürekli tartışılmaktadır. Öğretmenlere kazandırılması hedeflenen bu özellik ve yeterliklere göre de öğretmen eğitimi programları sürekli gözden geçirilmektedir (Şişman, 2011, s.230). Dolayısıyla, eğitim sisteminde öğretmenler önemli bir yere sahiptir ve eğitim sisteminin temel yapı taşlarından biridir. Etkili bir öğretim için mesleğe adanmış öğretmenlere ihtiyaç duyulmaktadır (Hoy ve Miskel, 2010).

Mesleğe Adanmışlık

Mesleki adanmışlık, bir meslek grubundaki kişilerin mesleklerine bağlanma hissidir (Shukla, 2014). Herhangi bir mesleğin gücü, o mesleği yapan kişilerin adanmışlığına bağlıdır. Öğretmenlik için de aynı durum söz konusudur (Fox, 1964). Öğretmenlikte mesleki adanmışlık, öğrencilerin başarısını artırmak için mesleğe değer verme ve meslekte devam etme isteğidir (Butucha, 2013). Öğretmenlik mesleğinde bu adanmışlık iki durumu içinde barındırmaktadır: bu meslekte olmaktan gurur duymak ve mesleki gelişime duyulan yoğun istek. Mesleğe adanmış öğretmenler, öğrencilerin gelişimiyle çok ilgilenirler. Onlar sadece öğrencilerin gelişimiyle değil, aynı zamanda kendi mesleki gelişimine de önem verirler (Shukla, 2014). Öğretmenliğe adanmışlık, öğretmenin öğretmenlik mesleğine psikolojik bağlılığının bir göstergesidir (Coladarcı, 1992). Öğretmen eğitiminin niteliğini artırmak için, sadece öğretmenlik mesleği için ne tür öğrencilerin seçildiğine değil, aynı zamanda geleceğin öğretmenlerini hazırlamak üzere nitelikli ve adanmış eğitimcilerle sahip olmaya dikkat edilmelidir (Sood ve Anand, 2011). Fox (1964) mesleğine adanmış bir öğretmenin özelliklerini; nitelikli bir öğretmen olmayı isteme, sadece geçmişten süregelen bilgileri sunma değil güncel gelişmeleri yansıtmaya, her öğrencinin değerli olduğunu kabul etme, mesleki sorumluluklarını yerine getirme şeklinde sıralamaktadır. Mesleğe adanmış öğretmenler öğrencilerle ekstra vakit geçirme, ailelerle işbirliği yapma eğiliminde olurlar (Butucha, 2013). Öğretmenler gelecek nesli şekillendirme sorumluluğunu üstlenmektedir. Dolayısıyla etkili öğrenmeyi gerçekleştirmek için çağdaş yöntemleri kullanan mesleğe adanmış öğretmenlere ihtiyaç duyulmaktadır (Shukla, 2014).

Bireylerin mesleğe adanmışlık düzeyleri ile mesleğe ilişkin gösterdikleri emek ve gayret yakından ilişkilidir (Turhan, Demirli ve Nazik, 2012). Öğretmenlerin sahip oldukları adanmışlık düzeyleri, onların öğretime harcadıkları zaman ve enerjileri ölçülebilir. Mesleğine adanmış olmayan veya çok az adanmış olan öğretmenler mesleklerine karşı ilgisizdirler ve kendilerini geliştirmek için çaba göstermezler. Orta düzeyde adanmış olanlar mesleğinin seçici yönleri üzerinde çalışırlar. Yüksek düzeyde adanmış olanlar ise mesleklerinin niteliği ve öğrencilerin başarısı için zaman ve enerji harcarlar (Glickman vd., 2005; Akt: Barbara ve Grady, 2007).

Mesleğe adanmış olan bir kişi için, iş yaşamının önemli bir parçasıdır. Bir başka deyişle, işin kendisi ve iş arkadaşları birey için çok anlamlıdır. Karar alma süreçlerine aktif katılım mesleğe adanmışlığı artırır ve bu da bireyin meslekte tatmin olmasını sağlar (Bogler ve Somech, 2004). Öğretmenlerin mesleki tatmini, onların meslekte kalmaları ve mesleğe adanmışlıkları üzerinde önemli bir faktördür (Shann, 2010). Dolayısıyla, öğretmenlerin mesleğe adanmışlık düzeylerinin belirlenmesi önemlidir, çünkü mesleğe adanmışlık öğretmenlerin mesleki yaşantılarının ne kadar anlamlı olduğunun göstergesidir (Solomon, 2008) ve öğretmenlerin meslekte gösterdiği

performans üzerinde mesleğe adanmışlığın önemli bir etkisi vardır (Turhan, Demirli ve Nazik, 2012).

Bu araştırmada, yurtiçi (Celep, 2000; Celep, Bülbül ve Tunç, 2000; Turhan, Demirli ve Nazik, 2012; Üstüner, 2009) ve yurtdışı (Bogler ve Somech, 2004; Butucha, 2013; Crosswell ve Elliot, 2004; Fox, 1964; Lodahl ve Kejner, 1965; Meyer ve Allen, 1991; Solomon, 2008) alanyazında öğretmenlik mesleğine adanmışlığa ilişkin geliştirilen ölçeklerde ele alınan ölçütler ve ilgili alanyazın temel alınarak öğretmenlerin mesleğe adanmışlıklarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirmek amaçlanmıştır. Yurtiçi ve yurtdışında yapılan ölçek geliştirme çalışmaları ve ilgili alanyazın çalışmalarında, öğretmenlik mesleğine adanmışlığa ilişkin mesleğe psikolojik bağlılık, mesleğe değer verme, mesleği devam ettirme isteği, öğrencilere adanma, üstün çaba gösterme (özverili çalışma) gibi ölçütlerin ön plana çıktığı görülmektedir. Türkçe alanyazında öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanmışlık düzeylerini belirlemeye yönelik sınırlı sayıda ölçek bulunmaktadır. Bunlardan biri, Celep (2000) tarafından geliştirilen “Örgütsel Adanmışlık Ölçeği”dir. Ölçek, “okula adanma”, “öğretim işlerine adanma”, “öğretmenlik mesleğine adanma” ve “çalışma grubuna adanma” olmak üzere dört alt boyuttan ve toplam 28 maddeden oluşmaktadır. Bir diğeri, Üstüner (2009) tarafından öğretmenlerin örgütsel bağlılık düzeyini ölçmek için geliştirilen “Öğretmenler İçin Örgütsel Bağlılık Ölçeği”dir. Ölçek, tek boyuttan ve 17 maddeden oluşmaktadır. Bir diğeri ise Turhan, Demirli ve Nazik (2012) tarafından sınıf öğretmenlerinin mesleğe adanmışlık düzeylerini belirlemek için geliştirilen, 21 madde ve mesleği sevmeye, gayret göstermeye, değer verme, toplumsal statü ve zorlanma olmak üzere beş alt boyuttan oluşan ölçektir. Bu ölçekler incelendiğinde, alanyazındaki ilk iki ölçeğin örgütsel adanmışlık ile ilgili olduğu, son ölçeğin ise sınıf öğretmenlerinin mesleğe adanmışlık düzeyleri ile sınırlı olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, tüm öğretmenlere uygulanabilecek ve öğretmenlik mesleğine adanmışlığa ilişkin belirlenen ölçütleri kapsayacak şekilde bir ölçme aracının geliştirilmesine karar verilmiştir. Bu anlamda, geliştirilen ölçeğin alana önemli bir katkı sunması beklenmektedir.

Yöntem

Çalışma Grubu

Araştırma verileri, Van ili merkez ilçelerine bağlı ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapmakta olan 329 aday öğretmenden elde edilmiştir. Çalışma grubunun belirlenmesinde, öğretmenlerin mesleğin ilk yılını henüz tamamlamış olmaları ve ulaşılabilirlik ilkesi temel alınmıştır. Araştırmaya dâhil edilen öğretmenlerin 198’i (%60) kadın, 131’i (%40) ise erkektir. Öğretmenlerin 97’si (%29) ilkokul, 142’si (%43) ortaokul, 90’ı (%28) ise lisede görev yapmaktadır. Öğretmenlerin 79’u (%24) sınıf öğretmeni, 250’si (%76) ise branş öğretmenidir.

Veri Toplama Aracı

Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanmışlık düzeylerini belirlemek üzere, ilk aşamada ilgili alanyazın taranarak ve öğretmenlere, öğretmen adaylarına, yöneticilere mesleğine adanmış bir öğretmende bulunması gereken özelliklerin neler olduğu sorularak alınan cevaplar doğrultusunda belirli ölçütler belirlenmiştir. Bu ölçütler belirlenirken konuya ilişkin alanyazın ve alanyazındaki benzer ölçme araçları temel alınmıştır. Alanyazına dayalı olarak aday öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanmışlıklarına ilişkin ölçütler aşağıdaki gibi belirlenmiş ve bu ölçütlere ilişkin özellikleri ölçebilecek davranış ifadeleri yazılmıştır.

Öğretmenlerin Mesleğe Adanmışlıklarını Belirlemede Temel Alınan Ölçütler

Mesleğe psikolojik bağlılık	Öğrencilere adanma
Mesleğe değer verme	Üstün çaba gösterme (özverili çalışma)
Mesleği devam ettirme isteği	

Deneme formu oluşturulurken öğretmenlere, öğretmen adaylarına, yöneticilere mesleğine adanmış bir öğretmende bulunması gereken özelliklerin neler olduğuna ilişkin açık uçlu sorular sorularak kompozisyon yazmaları istenmiştir. Açık uçlu sorulardan elde edilen metinler kapalı hale

getirilerek ölçek maddeleri yazılmıştır. Daha sonra alanyazın ve konuya ilişkin benzer anket veya ölçeklerden faydalanılarak mümkün olduğunca çok fazla davranış ifadesi yazılmıştır. Daha sonra bu davranış ifadeleri anlaşılabilirlik, sadelik, içerik bakımından incelenerek gerekli düzeltmeler yapılmış, bazı maddeler çıkarılmış ve bunun sonucunda 55 davranış ifadesi belirlenmiştir.

Oluşturulan deneme formunun kapsam geçerliğini, maddelerin anlaşılabilirliğini ve uygunluğunu belirlemek amacıyla deneme formu ölçme ve değerlendirme, program geliştirme ve eğitim yönetimi alanlarından uzman görüşüne sunulmuştur. Uzmanların maddeleri ölçekte yer alması için “çok gerekli”, “gerekli”, “kararsızım”, “gersiz” seçeneklerinden birini işaretlemeleri, deneme formunda aynı veya benzer özelliği ölçen maddeler bulunduğundan aynı özelliği yokladığını düşündükleri birden fazla maddeden hangisini tercih edeceklerini belirtmeleri, ayrıca maddeleri kapsam geçerliği, anlaşılabilirlik ve belirlenen özellikleri yansıtırma durumları bakımından değerlendirmeleri istenmiştir. Görüşüne başvuru alan 6 uzmandan dönüt alınmıştır. Uzmanlardan gelen düzeltme ve öneriler doğrultusunda bazı maddeler deneme formundan çıkarılmış, bazı maddelerde gerekli düzeltmeler yapılarak 40 maddelik deneme formu oluşturulmuştur.

Oluşturulan deneme formu maddelerin kapsam geçerliği, anlaşılabilirlik ve belirlenen özellikleri yansıtırma durumları bakımından tekrar uzman görüşüne sunulmuştur. Görüşüne başvuru alan 11 uzmandan dönüt alınmış ve belirli öneriler getirilmiştir. Davis’in (1992) kapsam geçerliğini belirlemek üzere geliştirmiş olduğu teknikte; uzman görüşleri 1) “Uygun”, 2) “Madde hafifçe gözden geçirilmeli”, 3) “Madde ciddi olarak gözden geçirilmeli”, 4) “Madde uygun değil” şeklinde dördü olarak derecelendirilmekte, “1” ve “2” seçeneğini işaretleyen uzmanların sayısı toplam uzman sayısına bölünerek “kapsam geçerlik indeksi” hesaplanmaktadır. Bu değer “0.80” ölçüt olarak kabul edilmektedir (Akt: Yurdugül, 2005). Ölçek maddelerine ilişkin uzman görüşleri dördü olarak derecelendirilmiş ve ölçeğin tümüne ilişkin kapsam geçerlik indeksi “0.80” olarak hesaplanmıştır. Bu değer, uzmanlar arasındaki uyumun iyi olduğunu göstermektedir. Uzmanlardan gelen düzeltme ve öneriler doğrultusunda bazı maddelerde gerekli düzeltmeler yapılmış ve bazı maddeler çıkarılmıştır. Uzman görüşü sonucunda oluşturulan 26 maddelik deneme formunun amaca ne derece hizmet ettiğini ve hedef kitle tarafından anlaşılabilirliğini belirlemek amacıyla ölçek, mesleğe yeni başlayan 5 öğretmenin sesli olarak cevaplaması sağlanmış ve onların görüşleri doğrultusunda maddelerde bazı düzeltmeler yapılmıştır. Öğretmenlerden bu madde ifadelerini okuyarak belirtilen durumlara/davranışlara ne düzeyde katıldıklarını “Kesinlikle katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum”, “Kesinlikle katılmıyorum” seçeneklerinden kendilerine en uygun olanı işaretleyerek belirtmeleri istenmiştir. Uygulama 329 öğretmenle gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Uygulama sonucunda elde edilen veriler, bilgisayar ortamına aktarılmış ve uç değerler çıkartılarak analize hazır hale getirilmiştir. Bu işlem sonucunda 325 öğretmenden elde edilen veriler analize dâhil edilmiştir. Faktör analizinde örneklem büyüklüğü önemlidir ve alanyazında örneklem büyüklüğüne ilişkin farklı fikirler ortaya atılmaktadır. Fakat birçok kaynakta Comrey ve Lee (1992) tarafından önerilen örneklem büyüklüğü temel alınmaktadır. Buna göre örneklem büyüklüğü: “100-zayıf, 200-kabul edilebilir, 300-iyi, 500-çok iyi, 1000 ve üzeri-mükemmel” olarak ifade edilmiştir (Akt: Williams, Brown ve Onsmann, 2010). Bu nedenle faktör analizi için örneklem sayısının yeterli olduğu düşünülmektedir.

Ölçeğin madde analizi, korelasyona dayalı madde analizi ile belirlenmiş ve madde-ölçek korelasyonları Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı ile incelenmiştir. Madde-ölçek korelasyonu 0.30 ve üzeri olan maddelerin ayırt ediciliğinin yüksek olduğu kabul edilmiştir (Büyüköztürk, 2012; Ebel ve Frisbie, 1986).

Ölçeğin yapı geçerliği Açıklayıcı Faktör Analiziyle (AFA) test edilmiştir. Deneme uygulamasından elde edilen verilerle Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmadan önce temel sayıtları karşılayıp karşılamadığı test edilmiş ve veriler analize hazır hale getirilmiştir. Deneme formundan elde edilen puanların dağılımıyla ilgili istatistikler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. ÖMAÖ deneme uygulaması puan istatistikleri

<i>Değerler</i>	<i>Puanlar</i>
N (Sayı)	325
Ortalama	111.2 / 130
Ortalamanın Standart Hatası	.64
Ortanca	112
Mod	112
Standart Sapma	11.60
Varyans	134.62
Çarpıklık	-.38
Basıklık	-.39
Ranj	49
Alınan En Düşük Puan	81 /26
Alınan En Yüksek Puan	130 / 130
Cronbach Alpha	0.92

Tablo 1'deki değerlere ait puanlar incelendiğinde; varyansın yüksek olması, ortalama-ortanca ve mod puanlarının birbirine yakın olması verilerin normal bir dağılım gösterdiğine işaret etmektedir. Çarpıklık (-,38; ± 1) ve basıklık (-,39; ± 1) değerlerinin ± 1.0 arasında kalması dağılımın normalden aşırı sapma göstermediğinin bir kanıtı olarak değerlendirilebilir (Bai ve Ng, 2005; Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2014). Ayrıca histogram grafikleri incelendiğinde, verilerin normal dağılıma yakın bir dağılım gösterdiği görülmektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı "0.92" olarak hesaplanmıştır. Bu değer ölçeğin iç tutarlılık anlamında güvenilirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Örnekleme büyüklüğünün açımlayıcı faktör analizi için yeterli olup olmadığını belirlemek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi yapılmış ve ve Barlett küresellik testi yapılmıştır.

Elde edilen verilerin faktör analizi için uygunluğu test edildikten sonra, Temel Bileşenler Analizi yöntemi ve dik döndürme yöntemlerinden en sık kullanılan tekniklerden biri olan Varimax (Maksimum değişkenlik) döndürme tekniği kullanılarak açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır.

Bulgular

Yapı Geçerliliği

Öğretmenlerin mesleğe adanmışlık ölçeğinden elde edilen verilerin yapı geçerliğini test etmek amacıyla Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır.

Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA)

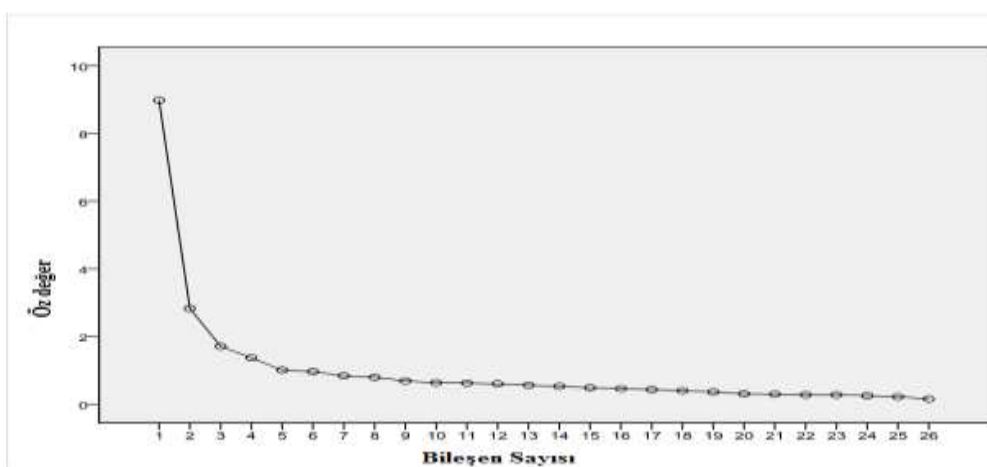
Örnekleme büyüklüğünün açımlayıcı faktör analizi için yeterli olup olmadığını belirlemek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi yapılmış ve KMO değeri 0.91 olarak hesaplanmıştır. Leech, Barrett ve Morgan (2005) bu değer 0.80-0.90 arasında olması durumunda örneklem büyüklüğünün iyi, 0.90 üzerinde olması durumunda ise örneklem büyüklüğünün mükemmel olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla örneklem büyüklüğünün faktör analizi için çok iyi düzeyde olduğu söylenebilir. Ayrıca Barlett küresellik testi sonucunda ki kare değerinin ($\chi^2_{(325)}=4241.49$; $p<0.01$) anlamlı olduğu saptanmıştır. Bu bulgular veri matrisinin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir.

Açımlayıcı faktör analizi sonuçları incelendiğinde, öz değeri 1'den büyük olan 5 faktörün olduğu ortaya çıkmıştır. Fakat sadece öz değerleri inceleyerek faktör sayısını belirlemek doğru değildir, çünkü öz değeri birden büyük olanların sayısının örneklem büyüklüğünden etkilendiği söylenmektedir (Cliff, 1998). Dolayısıyla ölçeğin faktör sayısına paralel analiz yöntemi, yamaç-birikinti grafiği (scree plot) ve açıkladıkları varyansa bakılarak karar verilmiştir. Faktör belirlemede öznel olması yönüyle eleştirilen yamaç-birikinti grafiğine oranla paralel analiz yöntemi, istatistiksel olarak daha güçlü sonuçlar üretmektedir (Yavuz ve Doğan, 2015). Paralel analiz yöntemi sonucu elde edilen veriler Tablo 2'de verilmiştir:

Tablo 2. ÖMAÖ AFA ve paralel analiz özdeğerlerinin karşılaştırılması

Faktör	AFA Özdeğerleri	Paralel Analiz Özdeğerleri	Karar
1	8.980	1.637	Kabul
2	2.827	1.531	Kabul
3	1.708	1.460	Kabul
4	1.366	1.395	Ret
5	1.005	1.343	Ret
6	.961	1.295	Ret

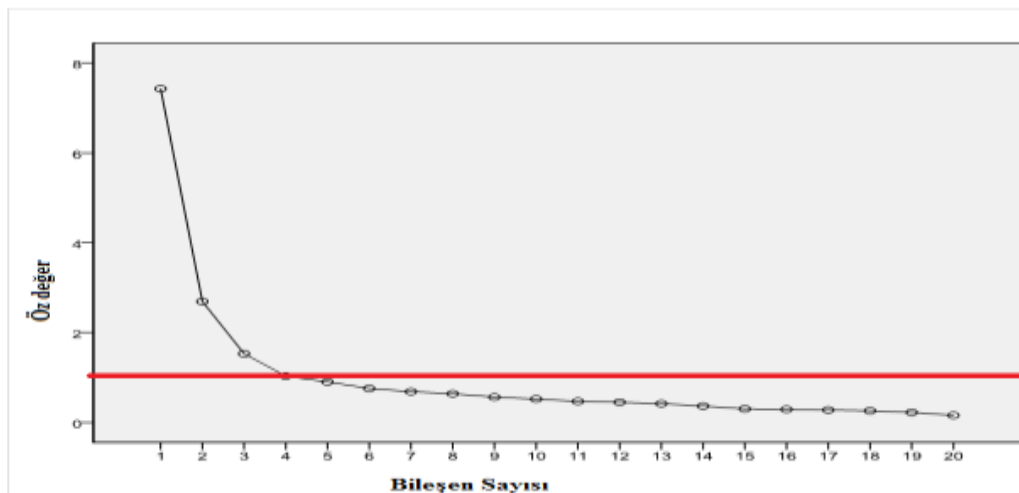
Paralel analizde gerçek veriden elde edilen özdeğer, tesadüfi veriden hesaplanan özdeğerden büyük olana kadarki basamak sayısı boyut sayısını vermektedir (Yavuz ve Doğan, 2015). Tablo 2’de görüldüğü gibi; birinci, ikinci ve üçüncü faktörlerin gerçek veriden elde edilen özdeğerleri paralel analiz özdeğerlerinden yüksektir. Dolayısıyla bu değerlere göre ilk üç faktör kabul edilmiş, sonraki faktörler ise reddedilmiştir. Ölçeğe yönelik yamaç-birikinti grafiği de paralel sonuçlar vermektedir. Ölçeğin yamaç-birikinti grafiği Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. ÖMAÖ deneme uygulamasının özdeğer yamaç-birikinti grafiği

Şekil 1 incelendiğinde, varyansın önemli bir kısmını birinci faktörün açıkladığı ve üçüncü faktörden sonraki faktörlerin öz değerlerinin birbirine oldukça yakın olduğu görülmektedir. Bir başka deyişle, ikinci faktörden sonraki faktörlerin varyansa yaptıkları katkı hem çok az hem de yaklaşık olarak aynıdır. Dolayısıyla ölçek üç faktör olarak belirlenmiştir. Daha sonra, faktör sayısı üç olacak şekilde tekrar faktör analizi yapılmış ve üç faktörün açıkladığı toplam varyans % 51,982 olarak belirlenmiştir.

Ölçekte yer alması gereken maddeler belirlenirken maddelerin faktör yük değerleri ve madde-ölçek korelasyonları dikkate alınmıştır. Faktör yük değerinin, 0.55 ve üzeri olması madde seçimi için iyi bir ölçüt olduğu (Comrey, 1973; Akt: Garg, 1992) ve madde-ölçek korelasyonu 0.30 ve üzeri olan maddelerin ayırt ediciliğinin yüksek olduğu ifade edilmektedir (Büyüköztürk, 2012; Ebel ve Frisbie, 1986). Dolayısıyla faktör yük değeri .55’in ve madde-ölçek korelasyonu 0.30’un üzerinde olan maddeler seçilmiştir. Bu işlem sonucunda, faktör yük değeri 0.55’in altında olan 8, 9, 16, 25 ve 26 nolu maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Ayrıca 15 nolu madde hem 0.55’in altında faktör yükü verdiğinden hem de birden fazla faktörde yük verdiğinden binişik madde olarak ele alınmış ve ölçekten çıkarılmıştır. Böylece nihai ölçek; birinci faktör için 8, ikinci faktör için 8, üçüncü faktör için 4 madde olmak üzere toplam 20 maddeden oluşmaktadır.

Nihai ölçeğin istatistiklerinin kestirilebilmesi için, deneme uygulaması sonucu seçilen 20 madde için Temel Bileşenler Analizi yöntemi ve Varimax döndürme tekniği kullanılarak tekrar faktör analizi ve korelasyona dayalı madde analizi yapılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda, KMO değeri 0.90 olarak hesaplanmış, Barlett küresellik testinde ise ki kare değeri anlamlı bulunmuştur ($\chi^2_{(190)}=3400.83$; $p<0.01$). Nihai ölçeğin yamaç-birikinti grafiği Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2. ÖMAÖ nihai formunun özdeğer yamaç-birikinti grafiği

Şekil 2 incelendiğinde, varyansın önemli bir kısmını birinci faktörün açıkladığı ve üçüncü faktörden sonraki faktörlerin öz değerlerinin birbirine oldukça yakın olduğu, varyansa yaptıkları katkının hem çok az hem de yaklaşık olarak aynı olduğu görülmektedir. Dolayısıyla ölçeğin üç faktörlü olduğu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca belirlenen üç faktörün açıkladığı toplam varyans % 58.278 olarak belirlenmiştir. Bu değer oldukça iyi olduğunu söylemek mümkündür. Nihai ölçeğin faktör deseni ve madde istatistikleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. ÖMAÖ'nin faktör deseni (varimax) ve madde istatistikleri

Nihai form madde numaraları	Faktör Yükleri			Madde-Ölçek Korelasyonları	Ortak Faktör Varyansı	% 27'lik üst ve alt grup t değerleri
	1.Faktör	2.Faktör	3.Faktör			
04	.859			.715	.78	14.49
01	.845			.676	.73	12.80
05	.812			.769	.75	16.31
02	.767			.614	.63	11.45
06	.765			.754	.69	15.57
03	.755			.593	.60	11.26
08	.693			.733	.61	15.77
07	.634			.751	.63	15.57
18		.778		.571	.63	12.44
19		.757		.554	.59	12.41
16		.735		.544	.56	12.35
20		.733		.566	.57	12.21
15		.648		.537	.48	11.91
17		.647		.515	.48	10.33
14		.608		.581	.45	12.33
13		.580		.472	.39	10.51
09			.716	.585	.62	10.50
10			.704	.569	.58	9.39
11			.682	.387	.47	6.66
12			.585	.492	.41	8.09

**p<0.01

Tablo 3 incelendiğinde, ölçeğin üç boyutta toplandığı görülmektedir. Ayrıca nihai ölçeği oluşturan maddelerin faktör yükleri birinci faktör için 0.63-0.86, ikinci faktör için 0.58-0.78, üçüncü faktör için ise 0.58-0.72 arasında değiştiği; madde-ölçek korelasyonları birinci faktör için 0.59-0.77, ikinci faktör için 0.47-0.58, üçüncü faktör için ise 0.49-0.58 arasında değiştiği; ortak faktör varyansları birinci faktör için 0.60-0.78, ikinci faktör için 0.39-0.63, üçüncü faktör için ise 0.41-0.62 arasında değiştiği ve % 27'lik üst ve alt grup puanları arasında anlamlı bir fark olduğunu gösteren t değerleri birinci faktör için 11.26-16.31 ($p < 0.01$), ikinci faktör için 10.33-12.44, üçüncü faktör için ise 6.66-10.50 arasında değiştiği görülmektedir. Bu veriler ölçeğin tüm maddelerinin ilgili boyuttaki özelliği ölçtüğünü ve maddelerin ayırt edici olduklarını göstermektedir.

Ortaya çıkan boyutların (faktörlerin) madde içerikleri incelendiğinde, ölçeğin geliştirilmesi aşamasında alanyazından hareketle oluşturulan gruplama ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Nihai ölçeğin faktör yapısı Şekil 3'te verilmiştir.

Şekil 3. Öğretmenlik mesleğine adanmışlık ölçeği nihai formunun faktör yapısı

Şekil 3'te görüldüğü gibi, birinci faktör *mesleğe bağlılık*, ikinci faktör *öğrencilere adanma*, üçüncü faktör ise *özverili çalışma* olarak isimlendirilmiştir. Bu ölçekte *mesleğe bağlılık*, öğretmenin mesleğini severek yaptığını, meslekte olmaktan gurur duyduğunu ve bu mesleğe kendini ait hissederek mesleği devam ettirmek istediğini göstermektedir. *Öğrencilere adanma*, öğretmenin öğrencilerin gelişimi için elinden gelenin en iyisini yaptığını, zaman ve mekân gözetmeksizin öğrencilere destek olduğunu ve tüm imkânları onlar için kullandığını göstermektedir. *Özverili çalışma* ise öğretmenin mesleki gelişimi için çok çaba harcadığını ve kendi alanındaki gelişmeleri takip ettiğini göstermektedir.

Ölçüt Geçerliği

Ölçeğin iç ölçüte dayalı geçerliğini test etmek amacıyla %27'lik üst gruba %27'lik alt grubun toplam ölçekten aldıkları puanlar arasındaki fark t testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda anlamlı fark bulunmuştur ($t_{(174)}=37.002$, $p < 0.01$).

Güvenirlik

Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek amacıyla Cronbach Alpha (α) iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. Cronbach Alpha değerleri; birinci faktör için 0.92, ikinci faktör için 0.86, üçüncü faktör için 0.70, toplam ölçek için ise 0.90 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler ölçeğin güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada, öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanmışlık düzeylerini belirlemeye yönelik bir ölçme aracının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Öğretmenlik mesleğine adanmışlık ölçeği geliştirilirken öğretmenlik mesleğine adanmışlığa ilişkin ölçütleri belirlemek için alanyazındaki benzer çalışmalar ve ilgili alanyazın dikkate alınmıştır. Uygulama yapılmadan önce 26 maddelik taslak form oluşturulmuştur. Hazırlanan 26 maddelik taslak ölçme aracı, 329 aday öğretmene uygulanmıştır. Verilerin analize hazırlanması aşamasında, uç değerler analizi sonucunda 3 öğretmenden elde edilen veriler analiz dışı bırakılarak 326 öğretmenden elde edilen veriler analize dâhil edilmiştir.

Ölçeğin yapı geçerliğini test etmek için Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır. AFA sonucunda, toplam varyansın % 58.278'ini açıklayan ve 20 maddeden oluşan üç faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Açıklanan varyansın oldukça iyi olduğu söylenebilir. Faktörler altında toplanan maddelerin özellikleri ve alanyazına dayalı olarak belirlenen ölçütler dikkate alınarak birinci faktör *mesleğe bağlılık*, ikinci faktör *öğrencilere adanma*, üçüncü faktör ise *özveriye çalışma* olarak adlandırılmıştır.

Ölçeğin tamamına ilişkin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0.90, alt boyutlarına ilişkin güvenilirlik katsayıları ise sırasıyla 0.92, 0.86 ve 0.70 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler ölçeğin güvenilir bir ölçek olduğunu ortaya koymaktadır.

Ölçekte yer alan maddelerin ayırt edicilik düzeylerini belirlemek için yapılan madde analizi sonucunda, madde-ölçek korelasyonlarının 0.387 ile 0.769 arasında değiştiği ve %27'lik alt-üst gruplar arasındaki farklılıklarla ilişkin t değerlerinin anlamlı olduğu saptanmıştır. Bu veriler, ölçekte yer alan maddelerin ayırt edici olduğunu göstermektedir.

Türkçe alanyazında öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine adanmışlık düzeylerini belirlemeye yönelik geliştirilen bu ölçek, tüm öğretmenlere uygulanabilir olması ve öğretmenlik mesleğine adanmışlığa yönelik olması yönüyle alanyazındaki ölçeklerden farklıdır. Dolayısıyla, geçerlik ve güvenilirliği kanıtlanmış bu ölçeğin alanyazına önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada, yapı geçerliğini test etmek için AFA yapılmıştır. AFA ile ortaya çıkarılan yapının doğrulanıp doğrulanmadığı, ileriki çalışmalarda farklı örneklemelerden elde edilen veriler üzerinden Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılarak test edilebilir. Test-tekrar-test gibi farklı güvenilirlik hesaplama yöntemleri ile ölçeğin güvenilirliği desteklenebilir. Öğretmenlerin öz yeterlik algıları ile onların mesleğe tutkuları ve mesleğe adanmışlık düzeyleri arasında güçlü bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır (Tschannen-Moran ve Woolfolk-Hoy, 2001). Dolayısıyla, ileriki çalışmalarda, geliştirilen ölçek kullanılarak öğretmenlerin mesleğe adanmışlık düzeyleri ile öz-yeterlik algıları arasındaki ilişki incelenebilir. Ayrıca, öğretmenlik mesleğine adanmışlık ölçeği kullanılarak öğretmenlerin mesleğe adanmışlık düzeylerinin çeşitli değişkenlere (cinsiyet, brans, yaş, mesleki kıdem vb.) göre farklılık gösterip göstermediği incelenebilir.

Kaynaklar

- Bai, J. ve Ng, S. (2005). Tests for skewness, kurtosis, and normality for time series data. *Journal of Business & Economic Statistics*, 23(1), 49-60.
- Barbara, B. L. ve Grady, M. L. (2007). *From first-year to first-rate: Principals guiding beginner teachers*. USA: Corwin Press.
- Bogler, R. ve Somech, A. (2004). Influence of teacher empowerment on teachers' organizational commitment, professional commitment and organizational citizenship behavior in schools. *Teaching and Teacher Education*, 20, 277-289.
- Butucha, K. G. (2013). Teachers' perceived commitment as measured by age, gender and school type. *Greener Journal of Educational Research*, 3(8), 363-372.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Celep, C. (2000). *Eğitimde örgütsel adanma ve öğretmenler*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Celep, C., Bülbül, T. ve Tunç, B. (2000). Aday öğretmenlerin örgütsel adanma durumları. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1).
- Cliff, N. (1998). The eigenvalues-greater-than-one rule and the reliability of components. *Psychological Bulletin*, 103(2), 276-279.
- Coladarcı, T. (1992). Teachers' sense of efficacy and commitment to teaching. *Journal of Experimental Education*, 60(4), 323-337.
- Crosswell, L. J. ve Elliott, R. G. (2004). Committed teachers, passionate teachers: The dimension of passion associated with teacher commitment and engagement. In *AARE 2004 Conference*, Melbourne, Australia.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları (3.baskı)*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Ebel, R. L. ve Frisbie, D. A. (1986). *Essentials of education measurement*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Fox, R. B. (1964). The “committed” teacher. *Educational Leadership*.
- Garg, K. P. (1992). *Development of ability to reason in school education*. Concept Publishing Company.
- Hoy, W. K. ve Miskel, C. K. (2010). *Eğitim yönetimi*. Çeviri Editörü: Selahattin Turan. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Köksal, N. ve Convery, A. (2013). Initial teacher education in Turkey and England: Comparing competencies and standards. *Journal of Education and Future*, 3, 1-20.
- Lodahl, T. M. ve Kejner, M. (1965). The definition and measurement of job involvement. *Journal of Applied Psychology*, 49, 24-33.
- Meyer, J. P. ve Allen, N. J. (1991). A three-component conceptualization of organizational commitment. *Human Resource Management Review*, 1(1), 61-89.
- Senemoğlu, N. (1984). *Sınıf içi öğretmen davranışları üzerine bir araştırma (Yayınlanmamış araştırma raporu)*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Senemoğlu, N. (2001). Öğrenci görüşlerine göre öğretmen yeterlikleri. *Türk Milli Eğitim Örgütü ve Yönetimi Ulusal Sempozyumu*.
- Shann, M. H. (2014). Professional commitment and satisfaction among teachers in urban middle schools. *The Journal of Educational Research*, 92(2), 67-73, doi: 10.1080/00220679809597578.
- Shukla, S. (2014). Teaching competency, professional commitment and job satisfaction-a study of primary school teachers. *Journal of Research & Method in Education*, 4(3), 44-64.
- Solomon, C. B. (2008). *The relationships among middle level leadership, teacher commitment, teacher collective efficacy, and student achievement*. Columbia: Missouri University.
- Sood, V. ve Anand, A. (2011). *Professional commitment among b. ed. teacher educators of himachal pradesh*. Available from: <http://www.ejournal.aiaer.net/vo122110/7..pd>
- Şişman, M. (2011). *Eğitim bilimine giriş (8.baskı)*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Tschannen-Moran, M. ve Hoy, A. W. (2001). Teacher efficacy: Capturing an elusive construct. *Teaching and Teacher Education*, 17(7), 783-805.
- Turhan, M., Demirli, C. ve Nazik, G. (2012). Sınıf öğretmenlerinin mesleğe adanmışlık düzeyine etki eden faktörler: Elazığ örneği. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(21), 179-192.
- Üstüner, M. (2009). Teachers' organizational commitment scale: A validity and reliability study. *Inonu University Journal of the faculty of Education*, 10(1), 1-17.
- Williams, B., Brown, T. ve Onsmann, A. (2010). Exploratory factor analysis: A five-step guide for novices. *Australasian Journal of Paramedicine*, 8(3).
- Yavuz, G. ve Doğan, N. (2015). Boyut sayısı belirlemede Velicer'in map testi ve Horn'un paralel analizinin kullanılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(3), 176-188.
- Yurdugül, H. (2005). Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerliği için kapsam geçerlik indekslerinin kullanılması. *XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*.

Ekler

Ek-1

Extended English Summary

For a person committed to the profession, work is an important part of life. In other words, the work itself and colleagues are very meaningful to the individual. Active participation in decision-making processes increases the engagement to the profession, which allows the individual to be satisfied with the profession (Bogler and Somech, 2004). The professional satisfaction of teachers is an important factor in their occupation and engagement to the profession (Shann, 2010). Therefore, it is important to determine the level of teachers' engagement to the profession, because engagement to the profession is an indication of how meaningful the professional lives of teachers

are (Solomon, 2008) and has a significant impact on teacher's professional performance (Turhan, Demirli and Nazik, 2012).

In this study, it was aimed to develop a scale for determining the teachers' engagement to the profession, based on the measures taken on the scales developed abroad on the basis of engagement to the teaching profession. In this sense, it is expected that the developed scale will make a significant contribution to the field.

This research was conducted with 329 beginning teachers working in elementary, secondary and high school affiliated to Van provincial districts. Research data was obtained from five point Likert type scale with 26 items.

The construct of the scale was tested with the Exploratory Factor Analysis (EFA). The Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) test and the Barlett sphericity test were performed to determine if the sample size was sufficient for descriptive factor analysis. After testing the suitability of the obtained data for factor analysis, exploratory factor analysis was performed using the Principal Component Analysis method and the Varimax (Maximum Variability) rotation technique, one of the most commonly used techniques of vertical rotation methods.

In this research, it was aimed to develop a measurement tool to determine teachers' levels of engagement to teaching profession. While developing the scale, similar studies and related literature have been taken into account to determine the criteria for engagement to the teaching profession. A 26-item draft form was created before the application. The prepared 26-item draft form was applied to 329 beginning teachers. In the course of preparing the data for analysis, the data obtained from the 3 teachers were excluded from the analysis due to extreme values and the data obtained from the 326 teachers were included in the analysis.

Exploratory Factor Analysis (EFA) was performed to test the validity of the scale's construction. As a result of the EFA, a three-factor structure consisting of 20 items, which accounts for 58.278% of the total variance, was obtained. It can be said that the variance explained is quite good. Taking into account the characteristics of the items collected under the factors and the criteria determined based on the literature, the first factor is named as "the commitment to the profession", the second factor is named as "dedication to the students" and the third factor is named as "devotion to the profession".

The Cronbach Alpha internal consistency coefficient for the total scale was found as 0.90 and the reliability coefficients for the subscales were 0.92, 0.86 and 0.70, respectively. These values show that the scale is a reliable scale.

As a result of the item analysis conducted to determine the discrimination levels of the items in the scale, it was found that item-scale correlations changed between 0.387 and 0.769, and t values related to the differences between the upper and lower groups of 27% were significant. This data shows that the items of the scale are discriminative.

In conclusion, since there are a limited number of scales for determining teachers' level of engagement to teaching profession in Turkish language, it is thought that this scale, which has validity and reliability, will make a significant contribution to the literature.

In this study, EFA was performed to test the validity of the structure. Whether or not the construct revealed by EFA has been verified can be tested by performing Confirmatory Factor Analysis (CFA) on data obtained from different samples in future studies. Reliability of the scale can be supported by different reliability calculation methods such as test-repeat-test. There is a strong correlation between self-efficacy perceptions of teachers and their level of engagement to the profession (Tschannen-Moran and Woolfolk-Hoy, 2001). Thus, in future studies, the relationship between self-efficacy perceptions and teachers' professional engagement levels can be examined using the developed scale. In addition, the engagement to the teaching profession scale can be used to examine whether teachers' level of engagement to the profession varies according to various variables (gender, branch, age, occupational seniority, etc.).

Ek -2

Öğretmenlik Mesleğine Adanmışlık Ölçeği

		Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Katılıyorum
		1	2	3	4	5
<p>Açıklama: Aşağıda öğretmenlik mesleğine adanmışlık durumlarını açıklayan bazı davranış ifadelerine yer verilmiştir. Aşağıda belirtilen ifadelere ne düzeyde katıldığınızı sizin durumunuzu yansıtan dereceyi gösteren rakamı daire içine alarak belirtiniz.</p> <p><i>Lütfen, hiçbir maddeyi boş bırakmayınız.</i></p>						
2	Öğretmen olarak öğrencilerle çalışmaktan zevk alıyorum.	1	2	3	4	5
3	Öğretmen olmaktan gurur duyuyorum.	1	2	3	4	5
4	Kendimi bu mesleğe ait hissediyorum.	1	2	3	4	5
5	Mesleğimle aramda duygusal bir bağ olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
6	Eğer bir kez daha tercih şansım olsaydı, yine öğretmenliği seçerdim.	1	2	3	4	5
7	Benim için öğretmenlik yaşamımın önemli bir parçasıdır.	1	2	3	4	5
8	Hayatımın geri kalanını da öğretmen olarak geçirmek istiyorum.	1	2	3	4	5
9	Mesleğimi nitelikli olarak devam ettirmek için çok çaba harcıyorum.	1	2	3	4	5
10	Bir öğretmen olarak mesleğimin statüsünü yükseltmek için çok çaba harcıyorum.	1	2	3	4	5
11	Mesleki gelişimim için yaşamımın başka alanlarında birçok şeyden feragat ediyorum.	1	2	3	4	5
12	Kendi alanımdaki gelişmeleri takip etmek benim yaşamımda önceliklidir.	1	2	3	4	5
13	Öğrencilerimin potansiyellerini en üst seviyeye çıkarmak benim için çok önemlidir.	1	2	3	4	5
14	Ders dışı zamanlarda öğrencilerimle vakit geçirerek onlara yardımcı olmak benim için büyük bir zevktir.	1	2	3	4	5
15	Her öğrencimin başarılı olabilmesi için elimden gelenin en iyisini yapmaya çalışıyorum.	1	2	3	4	5
16	Bireysel problemleri olan öğrencilere okul/ders dışında da yardımcı olurum.	1	2	3	4	5
17	Öğrencilere faydalı olabilmek için farklı kaynaklara başvururum.	1	2	3	4	5
18	Öğrencilerim ne zaman ne konuda yardıma ihtiyaç duyarlarsa onların yanında olurum.	1	2	3	4	5
19	Öğrencilerimin etkili öğrenmeleri için zaman ve mekân gözetmeksizin öğrencilerimle birlikte çalışırım.	1	2	3	4	5
20	Öğrencilerimin geleceği için elimden gelen bütün imkânları kullanırım.	1	2	3	4	5

Mesleğe bağlılık: M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8

Öğrencilere adanma: M13, M14, M15, M16, M17, M18, M19, M20

Özverili çalışma: M9, M10, M11, M12